

Els llibres i la literatura, aquesta llum intel·lectual

Amb l'arribada del merescut descans de vacances proposem llibres que ens permeten viatjar geogràfica i emocionalment

Els llibres, els bons llibres, i les seues lectures, ens permeten gaudir més de la vida. Llegir és establir un diàleg amb el món (real o imaginat) i amb nosaltres mateixos, ja que a través d'ells aprenem a reconèixer els nostres delictes i faltes, les nostres virtuts i fortaleces. Recordo ara les paraules del protagonista de 'Memorias del subsuelo' (Sexto Piso), magnífica obra de Dostoievski: "Deixeu-nos sols, sense llibres, i al punt ens perdrem, ens embullarem, sense saber què fer ni què pensar, sense saber el que s'ha d'estimar ni el que s'ha de avorir". Hi ha en ells, en els llibres, els bons llibres, dubtes i matisos, penes i temptacions, metamorfosi, però també saviesa redemptora. La literatura és, en paraules de Samuel Johnson, una "espècie de llum intel·lectual que, a semblança de la llum del sol, pot permetre'ns de vegades veure el que no ens agrada".

Com sabem o hauríem de saber, és aquest un món de paradoxa i contradicció, per aquest motiu de tant en tant necessitem, a través de la literatura, desemmascarar certes sospites o meravellar-nos amb un simple canvi de perspectiva. En una entrevista recent, l'editor de Sajalín, Dani Osca, un de los participants en l'ENDEI (Encuentro Nacional de Editoriales Independientes) celebrat a Castelló el passat mes d'abril, reconeixia que "els llibres et permeten viure altres vides" i, tot, "et permeten viatjar a altres països, a altres èpoques". Osca, qui per a mi ha editat en els últims set anys alguns títols veritablement excepcionals, té molt clar que aquesta capacitat per transportar-nos a aquests altres mons i viure aquestes altres històries és "la gran basa dels llibres, de la literatura". Així doncs, a viatjar s'ha dit!

És costum per aquestes dates realitzar alguna que altra recomanació literària. Pel que sembla, en vacances és quan disposem del temps necessari per endinsar-nos

en mil i una lectures -jo en això tinc els meus dubtes, però seguiré la corrent, no fos cas que em titllin de bibliòfil radical-. Com cada estiu proposem alguns títols que ens permeten traspasar fronteres, ja siguin geogràfiques o emocionals. Volem explorar racons mai vistos, evocar èpoques del passat, descobrir que hi ha plaer en la intel·ligència.

EL NOSTRE 'LLISTAT'

Iniciem el nostre periple embarcant-nos en "un vaixell allargat, estret i gràcil, amb dos pals i una xemeneia ataronjada". És aquesta l'embarcació que va comptar entre els seus passatgers a un Lafcadio Hearn que durant una mica menys de dos mesos va voler explorar les Antilles. Des de Nova York a la Martinica, Sant Vicent, Trinitat, Tobago... 'Un crucero de verano por las Antillas' (Errata naturae) recopila les notes d'aquest singular escriptor i periodista durant aquests gairebé cinc mil quilòmetres realitzats. Viatger incansable, la seua obra és valuosa per a la comprensió del món i de la civilització orientals, si bé en aquest cas se centra en la idiosincràsia antillana, els seus paisatges i colors (com aquest blau extraordinari que li recorda a la tinta violeta i va 'in crescendo').

Amb agudes, Hearn descriu allò que veu, oferint humils reflexions sobre aquestes experiències viscudes, a més de compartir algunes emocions que finalment aconsegueix plasmar sobre el paper i ens trasllada. Gairebé sense voler, un és capaç d'imaginar-se la bellesa natural i la sensualitat d'aquestes coordenades.

I del Carib ens vam traslladar a la part sud-est

de la Rússia europea, a la vora del riu Volga. Aquesta regió d'estius calorosos i hiverns freds és la que ens descriu Alexéi Tolstói a 'La infància de Nikita' (Ardicia), una obra amb cert caire autobiogràfic. L'escriptor rus narra el món d'un nen de deu anys, un món iniciàtic. Nikita, fill d'una família acomodada, viu en un entorn idíl·lic, si bé a través de les diferents escenes en què està dividida la novel·la, es va gestant un canvi cap a la pubertat, abandonant aquesta màgica innocència pròpia dels infants. Dels simples jocs i la ingenuïtat de la vida al camp, el petit Nikita veurà com poc a poc s'ha d'enfrontar a un canvi ineludible i radical. La

prosa de Tolstói resulta senzilla i permet una lectura que es gaudeix pels detalls.

De Rússia bé podríem desplaçar una mica més cap a l'est, fins a la Xina mil·lenària, encara que el títol que proposem de Simon Leys és, en realitat, un viatge a tot arreu. 'Breviario de saberes inútiles. Ensayos sobre sabiduría en China y literatura occidental' (Acantilado) és una d'aquelles obres que són pur coneixement i erudició. No hi ha res en aquests textos sobre Mao, Balzac, el Quixot o Chesterton, per citar només alguns exemples, que no valgui la pena de ser llegit. Tot enriqueix i sorprèn, de vegades fins i tot diverteix (i molt). Les reflexions d'Leys són pura genialitat si es em permet la llicència. Mai em canso d'aprendre amb aquest veritable savi, i mai em canso de recomanar-ho.

Un altre llibre que mereix la nostra atenció ens porta a conèixer a un dels "mestres de la narrativa breu nord-americana". Ens referim a John O'Hara, al qual ara podem conèixer millor gràcies a l'antologia de relats 'La chica de California y otros relatos' (Contra). Escriptor bastant prolífic, resulta estrany que no se li hagi prestat l'atenció aquí a Espanya que altres dels seus contemporanis si van gaudir. No obstant això, sempre s'està a temps per esmenar l'error,

no? Gràcies a aquesta selecció de 24 contes descobrim a un autor amb un estil molt marcat i coherent, de finals ambigus i diàlegs veloços, gairebé desbocats. Aquesta prosa enganxa, gràcies també a la seua destresa per criticar els estaments de la societat americana. Diuen que res escapava a l'ull de John O'Hara, i ara tenim oportunitat de certificar-ho gràcies a aquesta radiografia del "país de les oportunitats".

No voldríem acabar el nostre viatge sense abans emprendre una nova aventura pel nord d'Escòcia. Pre-Textos és l'encarregada d'editar 'Diario de un viaje a las Hébridas', de James Boswell. En 1773, Samuel Johnson i James Boswell van escometre tal empresa, donant lloc a dos llibres memorables, un d'ells aquest que fins ara no havia estat traduït al castellà i que és, com podran comprovar, una font magnífica de dades i erudicions diverses. A través dels diàlegs entre els dos autors, comptem amb una mirada privilegiada sobre un paisatge enigmàtic, d'una força extraordinària.

I per finalitzar, res millor que una breu estada a Eivissa, en aquesta Eivissa d'un Vicente Valero madur però també adolescent. A 'Las transiciones' (Periférica), el poeta i escriptor, amb la seua particular prosa assossegada i no exempta de virtuosisme, ben acoblada, relata la transició de quatre amics (de la infància a l'adolescència) amb el rerefons de la transició política espanyola a la mort de Franco, una època convulsa i estranya. Valero reflexiona sobre aquest període i ho fa amb aquesta elegància que el caracteritza. ≡

Eric Gras

Llibres de Lafcadio Hearn, Leys, O'Hara, Boswell, Valero o Alexéi Tolstói

